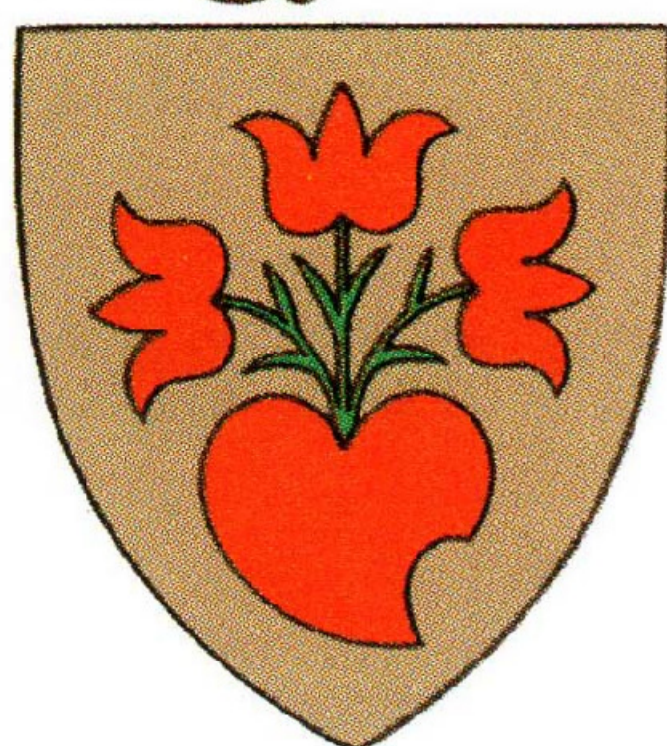

A Damjanich János Gimnázium és Mezőgazdasági Szakképző Iskola magyar-történelem szakos tanára, nyugdíjba vonulását a Kollégium igazgatója volt. Nevelő-oktató munkájában mindig nagy hangsúlyt helyezett a magyar nyelv használatára, a történelem tanulásának megbeesülésére, a hagyományápolásra, a nemzeti öntudat fejlesztésére, a hazaszeretet elmélyítésére, a történelmi emlékhelyek felkeresésére. Igazgatói és pedagógusi tevékenysége mellett helytörténeti kutató munkája is kiemelkedő. Könyve, újságcikkei és tanulmányai jelentek meg. Nagykáta Város Önkormányzata 2016. március 15-én Pro Urbe díjjal ismerte el munkásságát.

(részlet Szivék János intézményvezető-helyettes búcsúzó sorából)

Nagykáta

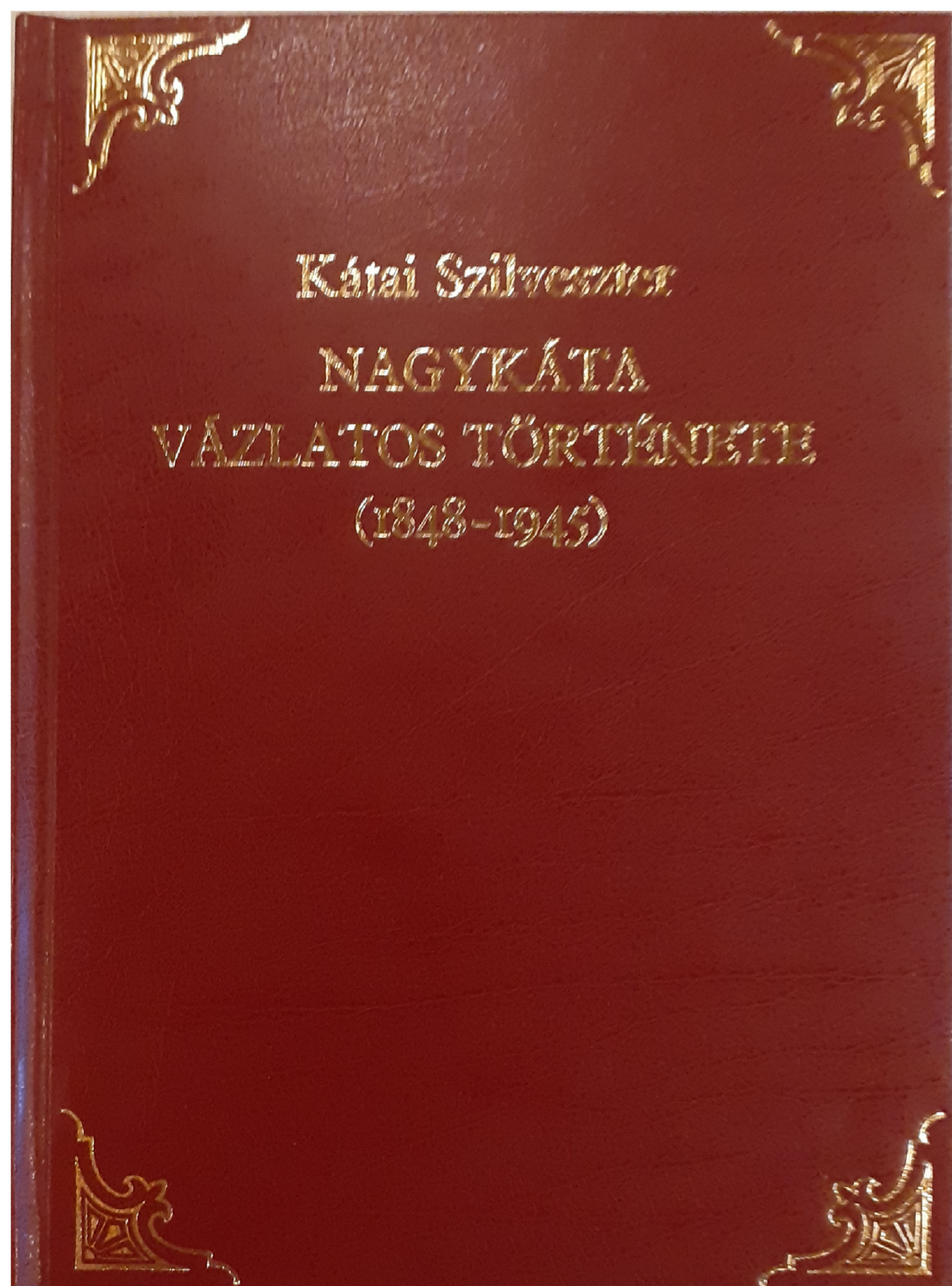

Válogatás hagyományőzők, helytörténészek, lokálpatrióták munkáiból, gyűjtéseiből.

Buzini gróf Keglevichék Nagykátán

Káta Szilveszter

NAGYKÁTA VÁZLATOS TÖRTÉNETE (1848-1945)

KÁTA SZILVESZTER

B. Fényképek

B.2. kép. Az egreskátai kúria, a gr. Keglevich-család egyik kedvelt lakóhelye. A család harmadik kastélya Szilvásváradon állt, amely az utóbbi 50 évben szakszervezeti üdülőhelyként működött. Az egreskátai kúriát a család 1946-ban eladta, a vevők lebontották, az építési anyagot széthordták.

B.1. kép. A gr. Keglevich-család belső kastélya. Északkeleti ablakai a templom felé, a főtérre néztek. Több mint 10 holdas kert övezte, melyet téglafal védett. Ebben az épületben működött a bicskei csata után az ideiglenes kórház, amelyben Kossuth Lajos volt az egyik látogató. Ma a polgármesteri hivatal működik benne.

A Keglevich-család

Az előző oldalakon a munkavállalók életét, mozgalmait mutattam be a korabeli leírások alapján. Néhány tény a munkaadók oldaláról is vizsgáljunk meg. A századfordulójú minden belső növekedés ellenére a gr. Keglevich-család egreskátai birtoka volt a legnagyobb mezőgazdasági termelőterület és ezáltal a legnagyobb munkaadó is. A család birtokai Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Heves, Nógrád, Borsod, Abaúj és Csongrád vármegyében voltak találhatók, a legszivesebben lakott kastélyuk a szilvásvárad; az egreskátai birtokot gyakran adták ki bérlőknek, például 1871-ben özv. Keglevich Gyuláné Orczy Georgina bárónő tíz évre adta bérbe Deutsch Antal és Glanz Samuel haszonbérletnek évi 26 150 osztrák értékű forintokért. Korábban kb. 80 cselédet alkalmaztak, s idénymunkára, aratásra is szerződtek munkavállalókat. A haszonbérletet nem kötelezték a cselédek megtartására, saját belátásuk szerint járhattak el, tartották, vagy elbocsátották őket.

A Keglevich-család közéleti tevékenységére és állásfoglalására egyik példa gr. Keglevich Gyula (Pest, 1824. december 20. – Pest, 1865. november 25.) tevékenysége, aki az 1861-es országgyűlési választásokon Péterváradon szerzett mandátumot március 12-én, s került be a parlamentbe. A választókerület 37 településre épült. 1848-ban ezekből a településekből csatlakoztak lakosok a nemzetőrséghez, ahol századosként parancsnok volt Gyula gróf. A választáson nem volt ellenfele. Az országgyűlésen kiállt az 1848-as törvények

85

KÁTA SZILVESZTER

mellett, s ezzel Deák Ferencet támogatta a nemzet és a Habsburg-udvar kiegyezése érdekében.

Egyik utóda III. buzini gr. Keglevich Gábor, Gyula gróf és Orczy Georgina gyermeke, aki Pesten született 1848. január 6-án és Budapesten halt meg 1926. március 4-én. Egreskátán az elemi alapsimretre Káplány Géza házitantó oktatja. Középkorai tanulmányait az egri érseki liceumban 1867-ben jeles (eminens) eredménnyel fejezte be. Egyetemi tanulmányait Budapesten folytatta, miközben Olaszországban tett tanulmányutakat: 1871. február 17. Velence, február 20-28. Nápoly, február 29. – március 5. Palermo, március 5-8. Mesrina, március 8-10. Siracusa, március 10-13. Messina, március 13-29. Nápoly.

1870-ben a pétervársári választókerületben jelöltként jelentette be indulását, és széles körű korteskedést pénzelt a 37 kistélepülésen. Bor-, pálinka-, szivar-, zászló-, szalag-, jelvény-, zászlóvivők, fuvar-, zab-, zenekar-számlája 3 142 váltóforint. 1872-1875 között országgyűlési képviselő a pétervársári választási kerületből. 1896-ban a kerületi bizottság tagjaként tevékenykedett az ezredéves kiállítás megrendezésében, amiért a kereskedelemügyi minisztertől köszönetet kapott. 1898-tól tagja volt a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei mezőgazdasági bizottságnak, valamint a vármegye Gazdasági Egyesülete igazgató választmányának, 1898. április 18-tól pedig a vármegyei Gazdasági Egyesület elnöke volt. 1906-ban lett főrendiházi tag.

A Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei Gazdasági Egyesület levelet intézett Darányi Ignác földmívelésügyi miniszterhez (kelezeése ismeretlen):

„[...] tavaly a kötődő aratok pótlására Mező-Hegyesen tartalékokat gyűjtötte s a gazdák rendelkezésére bocsátotta Nagy-Méltóságod a munkásokat, a különben jogosult kényszerítés helyett a rögtönző intézkedésben is a dolog mélyebb törvényét követte [...] az idén nagyobb terjedelmet kezd venni [a baj – Káta Szilveszter] [...] nagyobbak kell lenni az intézkedésnek [...]”

86

NAGYKÁTA VÁZLATOS TÖRTÉNETE (1848-1945)

Jól tükrözi e levél Keglevich Gábor nézetét. Jogosnak tartja ugyan az államhatalom kényszerítő fellépését, mégis helyesebbnek tartja a kompromisszumos megoldást.

Nagykáta nagyközség képviselő-testülete Aczél Mihály képviselő javaslatára 1909. augusztus 31-én egyhangú lelkesedéssel döntött, hogy a Gazdag utca nevét *Keglevich Gábor gróf utca* névre változtatja, s az utcán préselt jelzőtáblákat helyez el. Ezen határozatot a képviselő-testület küldöttség útján hozta a nem sokkal korábban Abonyba költözött érdekelt tudomására.

Feltehetően 1915. január végén írta a nővéreinek címzett levelében: „[...] Miklós fiam nem akar Fejérváron maradni a csapatnál, mely üdülő sebesültekből áll [...] áttéte magát a Kárpát-Hadosztályhoz [...] így lehet autoordonanc [...] ha a tél nagy zord-ságával elmúlik, ami most felette erős, itt lent az Alföldön -12, fönt a Kárpátokban -23, csikorgó, havas, ködös, zúzmáros idő, melyben szegény honvédő katonáink roppant sokat szenvednek, elképzelhető [...] az élelmiszerek fogyása, annak magas ára [...] némi depressziót hoz létre [...] Fölterjesztést tettem a Gazdasági Egyesület részéről a nagy számban levő orosz foglyok 25-50 darabokbani mezőgazdasági dolgokra való kiadatása miatt, bár elismerem, ezen hadifoglyok őrzése nagy feladat.” [89]

Keglevich Gábor az 1900. évi XVI. törvények alapján létesített Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztár igazgatóságának elnöke, Nagykáta díszpolgára volt [90]. Felesége Ebeczky Blaskovich Clémence, aki 1903-ban komoly adományokkal segítette a nagykátai római katolikus templom bővítését. Négy gyermekük született. A családi kriptában nyugszik Nagykátán.

Művei:

- A mezőgazdasági érdekképviselőkről (Bp., 1908)
- A PPSKK-vm-i gazdasági egyesület tisztelt tagjainhoz (Bp., 1913)
- A vm-i gazdasági egyesületek kapcsolódása a mezőgazdasági kamarákhoz (Bp., 1926)

KÁTA SZILVESZTER

KÁTA SZILVESZTER

D. Jegyzékek, táblázatok

Gr. Keglevich Gábor birtokai Nagykátán 1854-ben (Egreskátán kívül)

Szántók:

- Felső homoki dűlőben 29 hold 1 018 négyszögöl, III. oszt.
- Felső homoki dűlőben 18 hold 178 négyszögöl, III. oszt.
- Felső homoki dűlőben 6 hold 400 négyszögöl, III. oszt.
- Szentmártonkátai dűlőben 106 hold 800 négyszögöl, II. oszt.
- Szentmártonkátai dűlőben 141 hold, II. oszt.
- Szőlőhegyi dűlőben 66 hold 1 200 négyszögöl, II. oszt.
- Szőlőhegyi dűlőben 43 hold 800 négyszögöl, II. oszt.
- Malom dűlőben 11 hold 1 500 négyszögöl, III. oszt.
- Mészárosföld 46 hold 200 négyszögöl, III. oszt.
- Hosszútó melléki dűlőben 81 hold 720 négyszögöl, III. oszt.
- Alsófüzes 77 hold 77 négyszögöl, I. oszt.

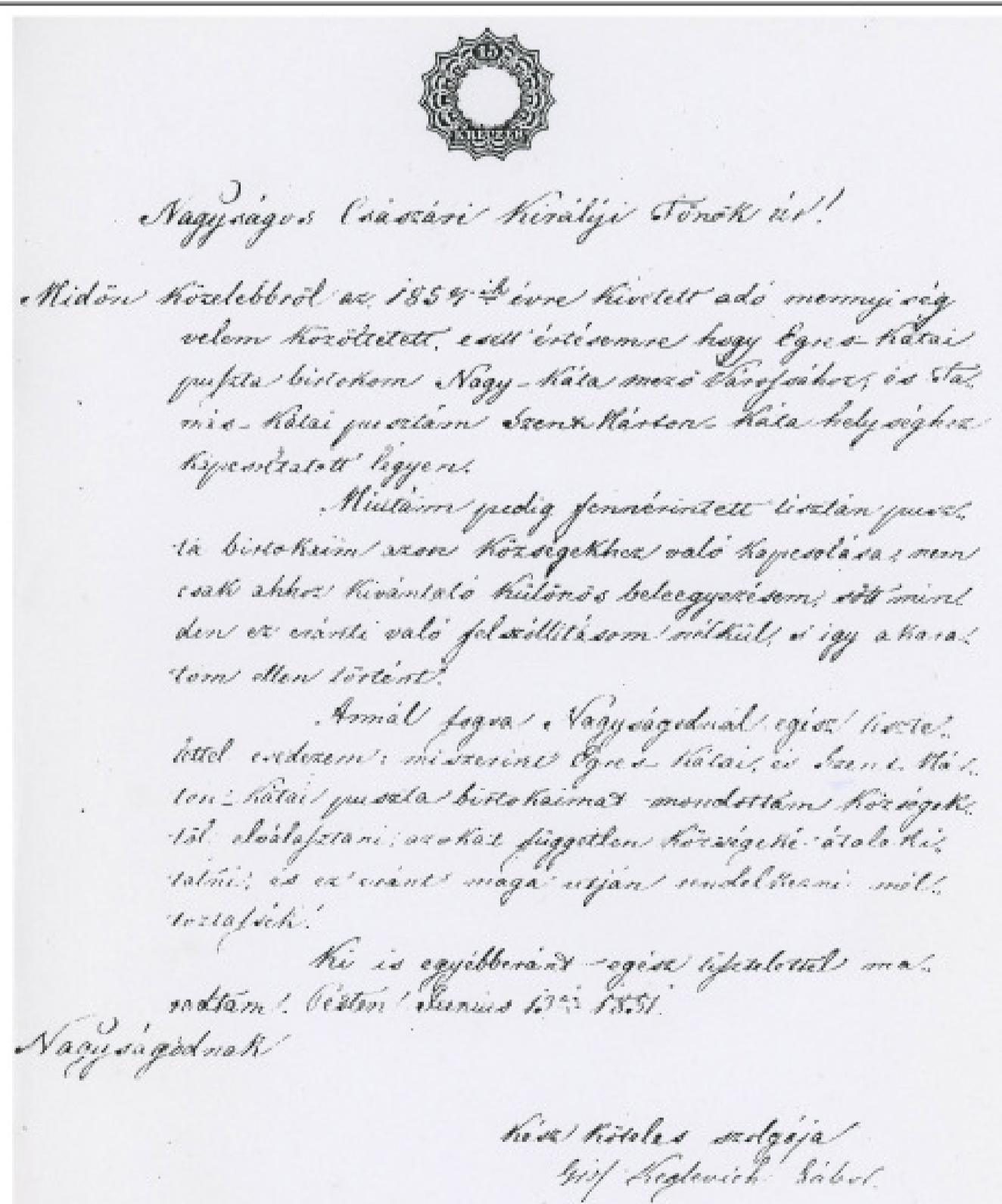
Rétek:

- Feketeerdő 174 hold (1 200 négyszögölével), I. oszt.
- Felsőfeketeerdő 75 hold (1 200 négyszögölével), II. oszt.
- Alsófeketeerdő 150 hold (1 200 négyszögölével), II. oszt.
- Felső homoki dűlőben 2 hold 400 négyszögöl, II. oszt.
- Szilva dűlőben 2 hold 1 000 négyszögöl, II. oszt.
- Szilva dűlőben 12 hold, I. oszt.
- Szilva dűlőben 19 hold 1 400 négyszögöl, I. oszt.
- Szőlőhegyi dűlőben 1 200 négyszögöl, II. oszt.
- Malom melletti dűlőben 25 hold 910 négyszögöl, II. oszt.

Legelők:

- Malom melletti dűlőben 9 hold 730 négyszögöl, II. oszt.
- Bogárzó és pajta melléki 742 hold 620 négyszögöl, II. oszt.
- Hosszútó melléki 112 hold 980 négyszögöl, II. oszt.
- Vásártéri 31 hold 200 négyszögöl, II. oszt. [174]

NAGYKÁTA VÁZLATOS TÖRTÉNETE (1848-1945)

C.36. kép. Gr. Keglevich Gábor tiltakozó levele a császári és királyi megyei főnökhöz 1851-ből, Egreskátá-pusztá Nagykátához, mint mezővároshoz, és Tamaskátá-pusztá Szentmártonkátá községhez tartozása ellen. A beadvány egy mellékmondatából arra lehet következtetni, hogy a tiltakozás oka az 1850-es és 1851-es adókövetés volt. Felrótta a megyei főnök úrnak, hogy megkérdéze és beleegyezése nélkül intézkedtek. Végül azt kéri a megyétől, hogy a két pusztát válasszák el a két településtől és azokból egy önálló, független harmadik községet alakítsanak. Tudjuk, hogy erre nem került sor [64].

189

B.3. kép. Egreskátá, cselédlakás a gr. Keglevich-család birtokán. Egy épületben több, rendszerint sokgyermekes család zsúfolódott össze.

188